

Διδαχὴ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ
Δελφών & Μιαούλη | Τ.2310 828 989 | www.inmetamorfoseos.gr

ΕΤΟΣ 2^ο | 24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2022 | Αρ. Φύλλου 69

Η ΠΙΣΤΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ

Σχόλιο στο Ευαγγελικό Ανάγνωσμα: *Ιωα 1:1-18*

Σύμφωνα με τη λειτουργική παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας η Κυριακή του Πάσχα σηματοδοτεί την έναρξη του Πεντηκοσταρίου, της περιόδου που ολοκληρώνεται την επομένη της Αγίας Πεντηκοστής Κυριακή με τη γιορτή των Αγίων Πάντων. Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου τα αποστολικά αναγνώσματα της Θείας Λειτουργίας προέρχονται από το βιβλίο των *Πράξεων των Αποστόλων* και τα ευαγγελικά από το *Κατά 'Ιωάννη Ευαγγέλιον*.

Το ευαγγελικό ανάγνωσμα της Κυριακής του Πάσχα είναι ένα ποίημα που συνιστά τον πρόλογο του τέταρτου Ευαγγελίου και το οποίο αναφέρεται στη σάρκωση του Λόγου του Θεού. Η επιλογή του συγκεκριμένου κειμένου ως αναγνώσματος για την ημέρα που η Εκκλησία πανηγυρίζει την ανάσταση του Χριστού προκαλεί ίσως εντύπωση, καθώς σε πρώτη προσέγγιση δεν φαίνεται να γίνεται σ' αυτό οποιαδήποτε αναφορά στο περιεχόμενο της γιορτής. Παρ' όλα αυτά η επιλογή δικαιολογείται, αν ληφθεί υπόψη ότι ήδη η αρχαία εκκλησιαστική παράδοση κατανόησε το περιεχόμενο του

τέταρτου Ευαγγελίου, όχι ως μια εξιστόρηση απλώς επεισοδίων από τη ζωή του Ιησού αλλά, ως έκφραση του βιώματος της Εκκλησίας για το ποιος είναι και τι σημαίνει για τα μέλη της ο Χριστός. Και αυτό ακριβώς το βίωμα και την πίστη συνοψίζει το περιεχόμενο του ποιητικού προλόγου του Ευαγγελίου· ο Χριστός είναι ο αιώνιος, προϋπάρχων Λόγος που ήταν από την αρχή με τον Θεό.

Το κείμενο αρχίζει με μια βαρυσήμαντη θεολογική δήλωση, το φραστικό της οποίας παραπέμπει στο πρώτο βιβλίο της *Αγίας Γραφής*. Αν με το “*Ἐν ἀρχῇ*” του βιβλίου της *Γενέσεως* εισάγεται μια αφήγηση που περιγράφει την είσοδο της αμαρτίας στον κόσμο, η ίδια έκφραση του τέταρτου Ευαγγελίου εισάγει μια αφήγηση που περιγράφει την απαλλαγή του κόσμου από την αμαρτία. Αξιοσημείωτη στην προκειμένη περίπτωση είναι η απουσία οριστικού άρθρου στη λέξη “αρχή”, οπότε η φράση δεν δηλώνει κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή και, κατά συνέπεια, θα πρέπει να αποδοθεί αόριστα, ως “αρχικά” ή, όπως εύστοχα το αποδίδει η μετάφραση της Ελληνικής Βιβλικής Εταιρίας, “απ’ όλα πριν”. Αυτό που υπήρχε “απ’ όλα πριν” ήταν ο Λόγος.

Την επιλογή του ονόματος αυτού για τη δήλωση του δευτέρου προσώπου της Αγίας Τριάδος αιτιολογεί αναλυτικά ο Μέγας Βασίλειος. Χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα τον τρόπο με τον οποίο εκφέρεται ο ανθρώπινος λόγος, εξηγεί, σε μια σειρά από ρητορικές ερωτήσεις που αρχίζουν με τη φράση “Διὰ τί Λόγος;”, ότι η επιλογή του ονόματος έγινε για δείξει μεταξύ άλλων ο ευαγγελιστής ότι το δεύτερο πρόσωπο της Τριάδος γεννήθηκε απαθώς, απεικονίζει αυτόν που τον γέννησε και, χωρίς να αποσπάσει κάτι από κείνον, υπάρχει από μόνος του τέλειος (PG 31:477εξ).

Η σχέση του Λόγου με τον Πατέρα δηλώνεται στο ευαγγελικό κείμενο με τη φράση “*ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν*”. Η πρόθεση “προς” στη συγκεκριμένη συνάφεια δηλώνει κάποιον ή κάτι που διακρίνεται από κάποιον ή κάτι άλλο, αλλά συνυπάρχει σε σχέση μαζί του. Με τον ίδιο τρόπο χρησιμοποιείται η ίδια πρόθεση και σε άλλα χωρία της *Καινῆς Διαθήκης*: Ματ 13:56· Μαρ 6:3· 9:19· 1Κο 16:6-7· Γαλ 1:18· 4:18. Αυτό που δηλώνει επομένως ήδη από τον πρώτο στίχο ο ευαγγελιστής, εκτός από την προαιώνια ύ-

παρξη του Λόγου, είναι ότι ο Λόγος προέρχεται από τον Θεό όχι μόνο με την αποστολική έννοια, ως αυτός που αποστέλλεται, αλλά και με την οντολογική έννοια. Στη συνέχεια της αφήγησής του ο ευαγγελιστής θα συνεχίσει να τονίζει ότι όποιος βλέπει τον Ιησού βλέπει και τον Πατέρα (Ιωα 14:8-10). Έτσι, η ομολογία του Θωμά, “Είσαι ο Κύριός μου και ο Θεός μου” στο τέλος του Ευαγγελίου (20:28) θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνοψίζει όλο το περιεχόμενό του που αντιστοιχεί σ’ αυτό που τονίζεται από την αρχή.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του Λόγου, που δικαιολογεί ως ένα βαθμό και την επιλογή της περικοπής ως αναγνώσματος της Κυριακής του Πάσχα, περιγράφεται στους στίχους 3-4:

**Τα πάντα δι’ αυτού δημιουργήθηκαν
κι απ’ όσα έγιναν τίποτα χωρίς αυτόν δεν έγινε.**

**Αυτός ήταν η ζωή,
και ήταν η ζωή αυτή το φως για τους ανθρώπους.**

Είναι αξιοσημείωτο ότι η λέξη “ζωή” απαντά 36 φορές στο *Κατά Ιωάννη Ευαγγέλιον* και στις 17 από αυτές σε συνδυασμό με το επίθετο “αιώνια”. Άλλωστε στο τέταρτο Ευαγγέλιο “ζωή” και “αιώνιος ζωή” είναι λέξεις συνώνυμες. Επίσης 17 φορές χρησιμοποιείται και το ρήμα “ζω”. Σε αντίθεση με τον άνθρωπο, ο οποίος αποκτά ζωή όταν ο Θεός φυσά στο πρόσωπό του πνοή ζωής (Γεν 2:7), ο Λόγος είναι ζωή και η ζωή αυτή ισοδυναμεί με φως για τους ανθρώπους. Έτσι, η δημιουργία οδηγεί στη ζωή και η ζωή οδηγεί στο φως. Χωρίς τη ζωή η δημιουργία θα ήταν ακατανόητη και χωρίς το φως η ζωή δεν θα είχε νόημα. Για την ιουδαϊκή σκέψη το φως είναι η υπέρτατη αξία. Κάθε καλό ταυτίζεται με το φως, ενώ κάθε κακό με το σκοτάδι. Λίγο παρακάτω ο ευαγγελιστής θα τονίσει ότι “Ο Λόγος ήταν το αληθινό το φως” (στχ 9), ενώ σε άλλο σημείο του Ευαγγελίου ο ίδιος ο Χριστός θα διακηρύξει ότι **“Εγώ είμαι το φως του κόσμου? όποιος με ακολουθεί δεν θα πλανιέται στο σκοτάδι, αλλά θα έχει το φως που οδηγεί στη ζωή”** (Ιωα 8:12).

Το φως συνεπάγεται γνώση και επίγνωση, ενώ το σκοτάδι είναι άγνοια. Για κάποιους, το σκοτάδι είναι μια σκόπιμη επιλογή. Ξέρουν ότι αυτό που κάνουν είναι λάθος, γι’ αυτό προτιμούν να κρύβονται από την αλήθεια. Και

αυτό ακριβώς το θέμα θίγει ο ευαγγελιστής στον αμέσως επόμενο στίχο:

**Το φως αυτό έλαμψε μες στο σκοτάδι,
μα το σκοτάδι δεν το δέχτηκε.**

Στο ίδιο θέμα θα αναφερθεί αργότερα και ο Ιησούς κατά τη νυχτερινή συζήτησή του με τον Νικόδημο: **“Το φως ήρθε στον κόσμο, οι άνθρωποι όμως αγάπησαν περισσότερο το σκοτάδι παρά το φως, γιατί οι πράξεις τους ήταν πονηρές”** (Ιωα 3:19).

Όμως στόχος του προλόγου του τετάρτου Ευαγγελίου δεν είναι μόνον να παρουσιάσει τον Ιησού, αλλά και να αντιπαρατεθεί με τις λανθασμένες πνευματικές πεποιθήσεις της εποχής. Βασικό στοιχείο της χριστιανικής πίστης που τονίζεται ιδιαίτερα στα Ευαγγέλια είναι ότι ο Χριστός προσέλαβε πλήρως την ανθρώπινη φύση, έγινε πραγματικά άνθρωπος, δεν ήταν ένα φάντασμα, μια οφθαλμαπάτη. Αλλά αυτή η βασική θέση έφερε τον χριστιανισμό, ήδη από τα πρώτα βήματά του, σε σύγκρουση με το πανίσχυρο φιλοσοφικό κατεστημένο της εποχής του. Απέναντι στο βασικό δόγμα της πλατωνικής φιλοσοφίας που κυριαρχούσε εκείνη την εποχή, “θεός δέ ανθρώπω ού μίγνυται”, και στην πεποίθηση της στοιικής φιλοσοφίας ότι Θεός και κόσμος είναι δύο όψεις της ίδιας πραγματικότητας, ο πρόλογος του **Κατά Ιωάννη Ευαγγελίου** θα αντιτάξει ότι “ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο” (στχ 14). Ερμηνεύοντας ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος το συγκεκριμένο χωρίο γράφει σχετικά: “επειδή λοιπόν ο Χριστός έγινε τέλειος άνθρωπος κατά την ψυχή και το σώμα, όμοιος με εμάς σε όλα εκτός από την αμαρτία, μας μεταδίδει την θεότητα του λόγω της πίστεως μας σε αυτόν και μας καθιστά συγγενείς του κατά τη φύση και την ουσία της θεότητας”.

Έτσι, το φως που ξεπήδησε από τον κενό τάφο του Ιησού έμελλε να καταυγάσει ολόκληρη την ανθρωπότητα και να δώσει σε όσους πίστεψαν σ’ αυτόν **“το δικαίωμα να γίνουν παιδιά του Θεού”** (στχ 12).

M.K.

